

Димка МИТЕВА

КРНИНСКИ ДАМАСКИН

Едиција: Издавање на нашето ракописно наследство
(X–XVI век)

„Вечер“, година XXVI, број 7912,
7 јануари 1989, стр. 13.

Претставата дека по потпаѓањето на Македонија под турска власт (кон крајот на XIV век) во просветна смисла сè сме загубиле, па и писменоста – е привидна. Уште продолжило, иако во смален обем, во нашите манастири препишувањето на книгите потребни за богослужбата, за црковните проповеди и др.

Еден од доказите за тој континуитет во развојот на средновековната писменост во Македонија е и големиот ракопис „Крнински дамаскин“, што го обработи проф. Петар Хр. Илиевски, а го издаде Институтот за македонски јазик во својата едиција „Стари текстови“ како книга III.

Дамаскини се збирки од проповедите составени од грчкиот проповедник Дамаскин Студит (XVI век), по него се и наречени.

Еве некои од насловите на тие слова: Слово за Рождество Христово, за Богојавление, за Цветници, Слово за свети Никола, за Недела на блудниот син итн. Неговите проповеди на христијанската вера биле толку популарни што се препишувале, во превод, во текот на XVI, XVII и XVIII век. Така голем број негови слова има преведено, на црковен јазик, но со многу елементи на народниот македонски јазик, пелагонискиот епископ Григориј, којшто живеел во XVI век. Преводот го извршил (според проф. Илиевски), меѓу 1560 и 1580 година.

За голема среќа, ракописот на Григоријевиот превод, пишуван на пергамент, се зачувал во Македонија, во кичев-

скиот манастир Св. Пречиста кај село Крнино, по што го добил името „Крнински дамаскин“. Него го откри во 1956 година година, значи пред повеќе од три децении проф Петар Хр. Илиевски. Тогаш ракописот бил во многу лоша состојба, а сега, технички уреден, се чува во Институт за македионски јазик „Крсте Миирков“ – Скопје.

Проф. Илиевски го има придружено издавањето на „Крнинскиот дамаскин“ со мошне исцрпна студија (стр. 9–230). Во неа, меѓу другото, го истакнува високиот квалитет на преводот и богатата лексика. Интересно е, на пример, дека се среќава и зборот *бриџа* (инаку познат во охридскиот говор), *фусџан*, *фуџа*, *шайџор* и др. Ракописот претставува и убав доказ за навлегувањето на турцизмите во нашиот писмен јазик (еден век по идењето на Турците). Така, среќаваме *махала* и др.

На крајов од оваа кратка белешка, да ги приведеме зборовите на издавачот за квалитетите на епископот Григориј: „Преводот на новогрчкиот текст се одликува со високи квалитети. Еп. Григориј го знаел сосема добро говорниот грчки јазик, а како Словен го познавал словенскиот уште подобро и, очигледно располагал со богат речник. Затоа тој можел не само да најде на полно адекватен израз на одделни зборови, форми, конструкции и фрази од говорниот грчки, ами при тоа да употреби и богата синонимика од книжевни и народни зборови. Во употребата на синонимиката еп. Григориј, како што укажавме, често оди подалеку и од Дамаскина, кога за еден ист грчки збор наоѓа по неколку словенски“. И понатаму: „Од преводот на еп. Григориј може да се добие верна слика не само за содржината на словата, туку и за уметничките и реторски украси, со кои Дамаскин Студит го прави поживо своето излагање. Еп. Григориј успеал да ни го предаде доста верно богатиот стил на Дамаскина со многубројните компарации (од кратки до најопширни), антитези, градации, дијалози и монолози.“ (стр. 205).